

Hoofdstuk 6

Natuur, milieu en energie

Aan de basis van de keuze van de indicatoren ligt een visie op een wenselijke toekomst voor een Vlaamse groot- of centrumstad. Die visie beschrijft over de verschillende domeinen heen wat zou moeten gebeuren of aanwezig zijn om in die gewenste richting te evolueren. We spreken daarom over generieke bekommernissen en intenties. Meer info vind je in de Inleiding, punt 3. De volledig uitgeschreven visie staat op gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be.

Hoofdstuk 6 bevat indicatoren die evoluties op het vlak van natuur, milieu en energie opvolgen. In een leefbare en duurzame stad komt de leefomgeving het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede. Daarbij zijn verschillende aspecten van belang, waaronder voldoende en kwaliteitsvol groen, groene en blauwe netwerken die kwalitatief en beleefbaar zijn, maar ook ecologisch bewustzijn en gedrag bij de stadsbewoners en alle actoren die actief zijn in de stad. Onderstaande indicatoren beschrijven de aanwezigheid van en de tevredenheid van stadsbewoners over het groen, of geven een indicatie van de mate van waterzuivering. Andere indicatoren geven enerzijds een indicatie van het verbruik van water en energie door gezinnen en de hoeveelheid afval per inwoner, anderzijds van de mate waarin stadsbewoners bereid zijn duurzame keuzes te maken. Een laatste indicator geeft een indicatie van het aandeel inwoners met betalingsmoeilijkheden voor water en energie.

INDICATOR	Link met intenties van de visie			Pagina
GROEN IN DE BUURT	3.7	4.4	5.7	248
VOLDOENDE GROEN	3.7			250
GROEN IN DE STAD	3.7	4.4		252
TEVREDENHEID OVER HET GROEN IN DE STAD	1.1	3.3	3.7	254
ZICHT OP GROEN VANUIT DE WONING	3.7			256
WATERZUIVERING	4.3	4.4		258
ENERGIEVERBRUIK VAN HUISHOUDENS	4.3			260
BETAALBAARHEID ENERGIE EN WATER	2.1	2.6		262
HUISHOUDELIJK EN RESTAFVAL	4.3			264
TEVREDENHEID OVER HUISVUILVOORZIENINGEN	1.1			266
MILIEUBEWUST HANDELEN - VOEDSEL	4.3			268
BEREIDHEID TOT ECOLOGISCH GEDRAG	4.3			270

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 150m loopafstand van woongroen.

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 400m loopafstand van buurtgroen.

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 800m loopafstand van wijkgroen.

De indicatoren bestaan steeds uit het aantal inwoners dat woont binnen de afgesproken loopafstand van de groenvoorziening op het totaal aantal inwoners van de stad.

Volgende gebieden/gronden worden als 'groen' beschouwd:

- Gebieden onder natuurbeheer. Dit zijn de gebieden die beheerd worden door het ANB of terreinbeheerende verenigingen zoals Natuurpunt vzw, Limburgs landschap vzw en Durme vzw.
- Alle groencategorieën volgens de VITO-landgebruikskartaar niveau 1 en de parken uit niveau 2, zie aandachtspunten. Voor woongroen wordt geen rekening gehouden met het landgebruik, maar gaat het om het groen dat aanwezig is in de woonomgeving ongeacht de toegankelijkheid. De twee volgende punten gelden daarom niet voor het woongroen.
- Privétuinen of groen op commerciële en industriële percelen werden uitgesloten. Ook het groen op kerkhoven, golfterreinen, zoo en attractieparken, sportterreinen en campings werd niet meegeteld omdat dit niet als vrij toegankelijk groen wordt beschouwd.
- Militaire domeinen werden uitgesloten.

Het groen moet eveneens voldoen aan een 'minimumoppervlakte'. Woongroen wordt gedefinieerd als elk type groen, ongeacht de grootte. Buurtgroen wordt gedefinieerd als groen met een minimumoppervlakte van 0,2ha en wijkgroen als groen met een minimumoppervlakte van 10ha.

Toelichting

De leefomgeving waarin stadsbewoners wonen, werken en leven, is van die aard dat ze het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede komt. Daarbij is de aanwezigheid van voldoende en kwalitatief groen van groot belang (intentie 3.7). Zo'n kwalitatief groen kan tot stand komen door de verdere uitbouw van blauwe en groene netwerken (intentie 4.4). De binnenstedelijke differentiatie speelt hierbij een belangrijke rol (intentie 5.7).

Deze indicator kan samen gelezen worden met onder andere [Voldoende groen](#), [Tevredenheid over het groen in de stad](#), [Zicht op groen vanuit de woning](#) en [Groen in de stad](#).

In 2013 wonen zo goed als alle inwoners van de centrumsteden in de nabijheid van woongroen en een iets kleiner aandeel, maar nog altijd groter dan 90%, woont in de nabijheid van buurtgroen. Het aandeel inwoners dat in de nabijheid van wijkgroen woont, ligt duidelijk lager op 58,9%. In het Vlaamse Gewest liggen de cijfers bij elke type van groenvoorziening iets hoger. In de centrumsteden wordt het grootste deel van de oppervlakte ingenomen door woongroen, gevolgd door buurtgroen en wijkgroen. In het Vlaamse Gewest ligt het aandeel ingenomen door woongroen iets lager dan in de centrumsteden, de overige groenvoorzieningen nemen er relatief meer oppervlakte in.

In zo goed als elke stad wonen alle inwoners in de nabijheid van woongroen, met uitzondering van Oostende, waar dit 98,5% bedraagt. Bij de andere groenvoorzieningen zijn de verschillen tussen de steden meer uitgesproken. Bij buurtgroen schommelt het aandeel inwoners dat in de nabijheid woont tussen 90% en 100%. Enkel in Antwerpen ligt dit lager, 86,9% van de inwoners woont er in de nabijheid van de groenvoorziening. Bij wijkgroen lopen de verschillen op. Enkel in Genk woont meer dan 90% van de inwoners in de nabijheid van de voorziening. De overige aandelen schommelen tussen 25% en 90%. Enkel in Sint-Niklaas, Kortrijk en Roeselare woont minder dan de helft van de inwoners in de nabijheid van wijkgroen. Een mogelijke verklaring voor deze lage aandelen is dat landbouwgronden niet werden meegenomen bij de berekeningen, zie aandachtspunten. Deze trend weerspiegelt zich ook in de oppervlakte ingenomen door de groenvoorzieningen, de hoogste aandelen zien we in Genk, de laagste in Kortrijk en Roeselare.

Aandachtspunten

De berekeningen voor deze indicator werden in opdracht van ABB uitgevoerd door VITO. Als basis voor de berekeningen werd de landgebruikskartaar, die VITO eerder voor het departement Omgeving (Poelmans et al., 2016) heeft ontwikkeld, gebruikt. De landgebruikskartaar bestaat uit 4 niveaus, met 10x10 m resolutie. Meer info via deze [link](#).

De cellen die voldoen aan onze definitie van 'groen' van 10x10 m worden geclusterd om de oppervlakte en toegankelijkheid van de groenclusters te kunnen bepalen. Water en landbouw werden niet opgenomen, met uitzondering van een aantal specifieke gevallen. Voor meer info zie de technische fiche groentypologieën die te raadplegen is via onderstaande link.

Er werd daarnaast ook rekening gehouden met volgende barrières die een groencluster steeds verdelen in aparte clusters: snelwegen, meerbaanswegen en op- en afritten, spoorwegen en waterwegen.

Het onderscheid tussen privaat en openbaar groen kan niet gemaakt worden op basis van publiek beschikbare gegevens. Daarom werd dit benaderd op basis van het Wegenregister. Groenclusters waar een openbare weg - uitgezonderd autosnelwegen, op- en afritten en meerbaanswegen - doorloopt of naast loopt, worden beschouwd als toegankelijk voor het publiek. Om nog resterende groenclusters in op- en afritten uit te sluiten die grenzen aan een toegankelijke weg, werden ook groenclusters van < 7 ha die volledig omsloten zijn door autosnelwegen, of door meerbaanswegen en/of

spoorwegen en waar geen andere openbare weg doorheen loopt, uitgesloten.

De reisafstand werd bepaald via de openbare wegen van het Wegenregister. Autosnelwegen werden uitgesloten voor buurtgroen en wijkgroen.

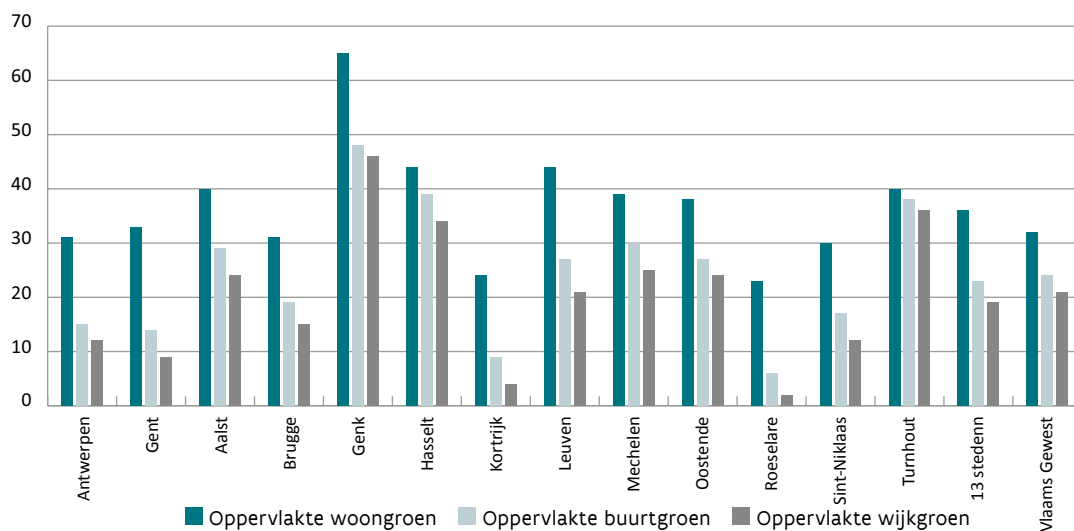
De gedetailleerde werkwijze die gevolgd is bij de ontwikkeling van deze indicator is te raadplegen op gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be in de technische fiche groentypologieën.

Groen in de buurt: aandeel inwoners dat in de nabijheid van een groenvoorziening woont, in 2013, in %.

	Woongroen	Buurtgroen	Wijkgroen
Antwerpen	99,9	86,9	57,7
Gent	100,0	94,3	51,1
Aalst	100,0	98,6	80,7
Brugge	100,0	97,3	53,5
Genk	100,0	98,6	98,7
Hasselt	100,0	97,7	65,0
Kortrijk	100,0	96,7	32,1
Leuven	100,0	98,1	52,3
Mechelen	100,0	94,1	78,5
Oostende	98,5	95,8	89,8
Roeselare	100,0	95,8	24,8
Sint-Niklaas	100,0	95,1	41,7
Turnhout	100,0	97,5	73,6
Totaal 13 steden	99,9	93,3	58,9
Vlaams Gewest	100,0	96,6	66,7

Bron: VITO.

Groen in de buurt: aandeel groenvoorziening in de oppervlakte van de stad, in 2013, in %.

Bron: VITO.

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende aanbod aan groen is in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er is voldoende groen in mijn buurt (parken, bomen, gras, enz.)'.

De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder oneens', 'helemaal oneens' of 'weet niet/niet van toepassing'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens' werd in de teller opgenomen. Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet/niet van toepassing'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Toelichting

De leefomgeving waarin stadsbewoners wonen, werken en leven, is van die aard dat ze het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede komt. Daarbij zijn verschillende aspecten van belang waaronder voldoende groen in en rond de woonomgeving. Deze indicator is dan ook verbonden met intentie 3.7 'Gezonde en veilige leefomgeving realiseren'.

Deze indicator kan onder meer samen gelezen worden met [Tevredenheid over het groen in de stad](#), [Zicht op groen vanuit de woning](#), [Groen in de stad](#) en [Groen in de buurt](#).

In 2017 is 74% van de inwoners van de centrumsteden tevreden over het groen in de buurt. De tevredenheid ligt lager in de centrumsteden dan in Vlaanderen, waar 80% van de inwoners tevreden is over het buurtgroen. Ten opzichte van voorgaande jaren is de tevredenheid in de steden wel toegenomen.

Tussen de steden onderling zijn er verschillen. De tevredenheid is het grootst in Genk, Brugge, Hasselt en Leuven, daar is meer dan 80% van de inwoners

tevreden. Ook in Oostende en Kortrijk ligt de tevredenheid boven het stedelijk gemiddelde. De tevredenheid is het kleinst in Turnhout, Antwerpen, Roeselare en Sint-Niklaas (<70%).

Ook het aandeel inwoners dat ontevreden is over het buurtgroen verschilt tussen de steden. In Antwerpen en Roeselare vindt ongeveer 2 op de 10 inwoners dat er onvoldoende groen aanwezig is in hun buurt. In Brugge en Genk is de ontevredenheid het kleinst (<10%).

Tussen de stadsdelen (zie aandachtspunten) zijn de verschillen meer uitgesproken. In Gent en Leuven lopen de verschillen tussen de stadsdelen op tot 40ppt. In Antwerpen, Sint-Niklaas en Turnhout zijn de verschillen groter dan 30ppt. en in Kortrijk, Oostende en Roeselare groter dan 20ppt. In Aalst, Brugge en Genk zijn de verschillen tussen de stadsdelen minder uitgesproken.

In de meeste steden lag de tevredenheid over groen in de buurt in 2011 of 2014 iets lager, maar ligt het aandeel in 2017 terug op het niveau van 2008 of hoger. De grootste toename van de tevredenheid werd geregistreerd in Gent, waar deze sinds 2008 met bijna 10 procentpunten is gestegen. In mindere mate is deze ook in Roeselare, Antwerpen en Oostende toegenomen (+5ppt).

Er zijn een aantal significante verschillen naar achtergrondkenmerken. De meest uitgesproken verschillen zijn naar leeftijd en gezinssamenstelling. 75-plussers zijn het meest tevreden over het groen in de buurt. Bij de andere leeftijdsgroepen ligt de tevredenheid lager, met de laagste tevredenheid bij de 25-35-jarigen. Personen die inwonen bij vrienden zijn het minst tevreden over het buurtgroen. Respondenten, die samenwonen zonder kinderen, zijn het meest tevreden.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De stadsdeelresultaten zijn terug te vinden op de respectievelijke websites van de betrokken steden.

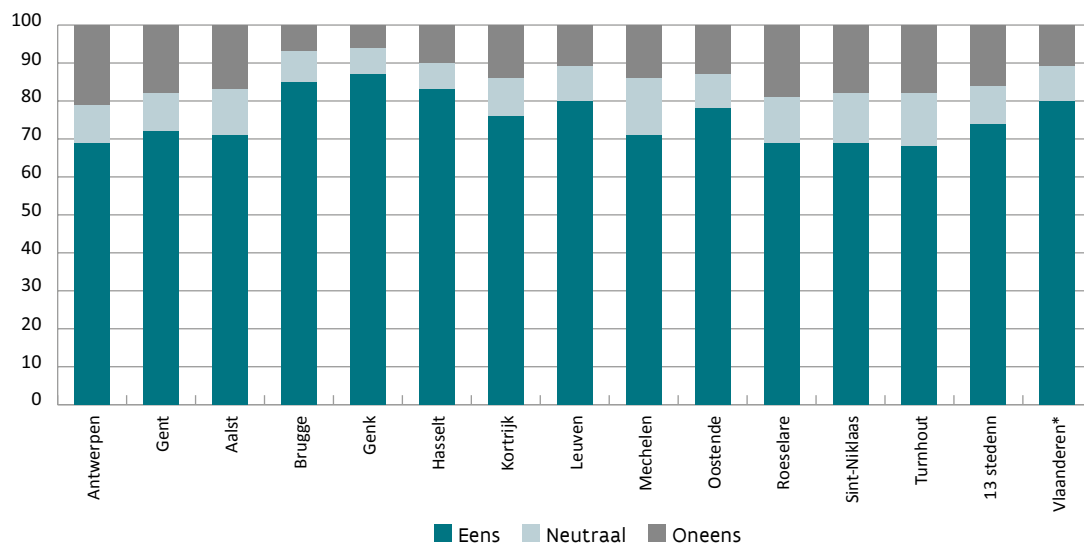
Voldoende groen in de buurt, in 2008, 2011, 2014 en 2017, in %.

	2008	2011	2014	2017
Antwerpen	64	69	66	69
Gent	63	68	69	72
Aalst	69	68	66	71
Brugge	82	82	83	85
Genk	88	85	86	87
Hasselt	80	83	79	83
Kortrijk	72	76	71	76
Leuven	77	79	76	80
Mechelen	68	64	67	71
Oostende	72	74	78	78
Roeselare	64	62	60	69
Sint-Niklaas	71	69	69	69
Turnhout	68	62	66	68
Totaal 13 steden	70	71	71	74
Vlaanderen*	/	/	/	80

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling was identiek.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Voldoende groen in de buurt, in 2017, in %

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling was identiek.

Bron: Gemeente- en Stadsmonitor.

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 1.600m loopafstand van stadsdeelgroen.

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 3.200m loopafstand van stadsgroen.

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 5.000m loopafstand van stadsbos.

De indicatoren bestaan steeds uit het aantal inwoners dat woont binnen de afgesproken loopafstand van de groenvoorziening op het totaal aantal inwoners van de stad.

Volgende gebieden/gronden worden als 'groen' beschouwd:

- Gebieden onder natuurbeheer. Dit zijn de gebieden die beheerd worden door het ANB of terreinbeheerders verenigingen zoals Natuurpunt vzw, Limburgs landschap vzw en Durme vzw.
- Alle groencategorieën volgens de VITO-landgebruikkaart niveau 1 en de parken uit niveau 2, zie aandachtspunten.
- Privétuinen of groen op commerciële en industriële percelen werden uitgesloten. Ook het groen op kerkhoven, golfterreinen, zoo en attractieparken, sportterreinen en campings werd niet meegeteld omdat dit niet als vrij toegankelijk groen wordt beschouwd.
- Militaire domeinen werden uitgesloten.

Het groen moet eveneens voldoen aan een 'minimumoppervlakte'. Stadsdeelgroen wordt gedefinieerd als groen met een minimumoppervlakte van minstens 30ha, stadsgroen als groen met een minimumoppervlakte van 60ha en stadsbos als groen met een minimumoppervlakte van 200ha.

Toelichting

De leefomgeving waarin stadsbewoners wonen, werken en leven, is van die aard dat ze het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede komt. Daarbij is de aanwezigheid van voldoende en kwalitatief groen van groot belang (intentie 3.7). Zo'n kwalitatief groen kan tot stand komen door de verdere uitbouw van de blauwe en groene netwerken (intentie 4.4).

Deze indicator kan samen gelezen worden met onder andere [Tevredenheid over het groen in de stad](#), [Zicht op groen vanuit de woning](#), [Groen in de buurt](#) en [Voldoende groen](#).

In 2013 woont bijna 7 op de 10 inwoners van de centrumsteden in de nabijheid van stadsdeelgroen en iets meer dan driekwart van de inwoners in de nabijheid van stadsbos. Het aandeel inwoners dat kan genieten

van stadsgroen ligt het hoogst met meer dan 90%. In Vlaanderen liggen de aandelen hoger, met uitzondering van stadsgroen, daar ligt het cijfers in Vlaanderen iets lager. Als we kijken naar het aandeel van de groenvoorziening in de oppervlakte van de stad dan wordt in de centrumsteden gemiddeld 16,5% van de oppervlakte ingenomen door stadsdeelgroen, 15,0% door stadsgroen en 12,0% door stadsbos. Deze aandelen liggen lager dan deze in het Vlaamse Gewest.

Tussen de steden onderling zijn er soms grote verschillen. In een groot aantal steden ligt het aandeel inwoners dat in de nabijheid van een groenvoorziening woont hoger dan 80% en vaak zelfs hoger dan 90%. Enkel Roeselare en Kortrijk laten opvallend lagere cijfers noteren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat landbouwgronden niet werden meegenomen bij de berekeningen, zie aandachtspunten. Dezelfde trend is zichtbaar als we kijken naar het aandeel van de ingenomen oppervlakte door de groenvoorzieningen: de laagste aandelen vinden we in Roeselare en Kortrijk, maar ook in de grootsteden Gent en Antwerpen. Hoge aandelen zien we in Genk, Hasselt en Turnhout.

Aandachtspunten

De berekeningen voor deze indicator werden in opdracht van ABB uitgevoerd door VITO. Als basis voor de berekeningen werd de landgebruikkaart, die VITO eerder voor het departement Omgeving (Poelmans et al., 2016) heeft ontwikkeld, gebruikt. De landgebruikkaart bestaat uit 4 niveaus, met 10x10m resolutie. Meer info via deze [link](#).

De cellen die voldoen aan onze definitie van 'groen' van 10x10 m worden geclusterd om de oppervlakte en toegankelijkheid van de groenclusters te kunnen bepalen. Water en landbouw werden niet opgenomen, met uitzondering van een aantal specifieke gevallen. Voor meer info zie de technische fiche groentypologieën die te raadplegen is via onderstaande link.

Er werd daarnaast ook rekening gehouden met volgende barrières die een groencluster steeds verdelen in aparte clusters: snelwegen, meerbaanswegen en op- en afritten, spoorwegen en waterwegen.

Het onderscheid tussen privaat en openbaar groen kan niet gemaakt worden op basis van publiek beschikbare gegevens. Daarom werd dit benaderd op basis van het Wegenregister. Groenclusters waar een openbare weg - uitgezonderd autosnelwegen, op- en afritten en meerbaanswegen - doorloopt of naast loopt, worden beschouwd als toegankelijk voor het publiek. Om nog resterende groenclusters in op- en afritten uit te sluiten die grenzen aan een toegankelijke weg, werden ook groenclusters van < 7 ha die volledig omsloten zijn door

autosnelwegen, of door meerbaanswegen en/of spoorwegen en waar geen andere openbare weg doorheen loopt, uitgesloten.

De reisafstand werd bepaald via de openbare wegen van het Wegenregister. Autosnelwegen werden

uitgesloten voor buurtgroen en wijkgroen.

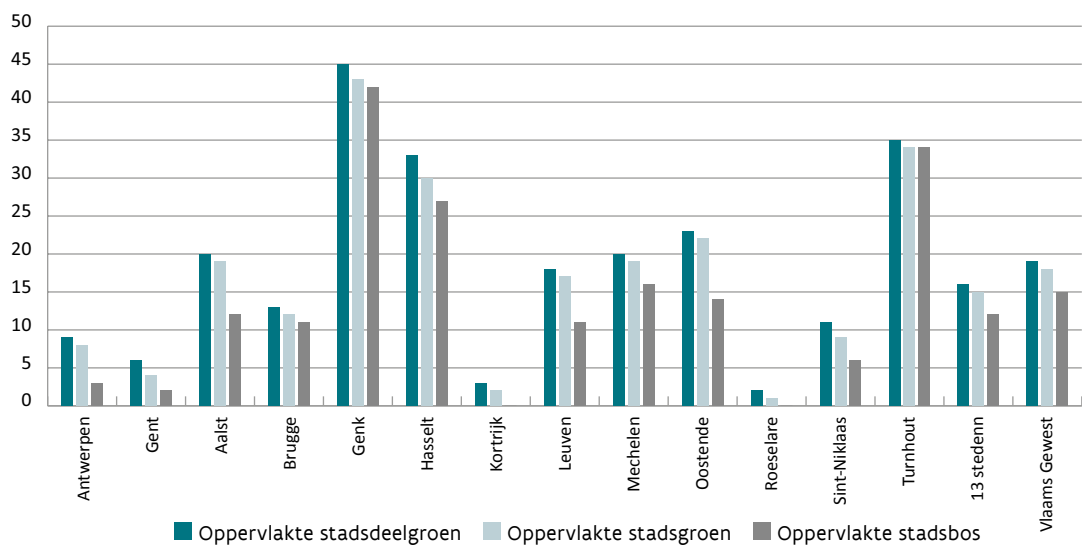
De gedetailleerde werkwijze die gevolgd is bij de ontwikkeling van deze indicator is te raadplegen op gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be in de technische fiche groentypologieën.

Groen in de stad: aandeel inwoners dat in de nabijheid van een groenvoorziening woont, in 2013, in %.

	Stadsdeelgroen	Stadsgroen	Stadsbos
Antwerpen	59,0	94,0	68,7
Gent	60,8	89,9	79,4
Aalst	98,2	99,1	99,1
Brugge	62,9	83,8	94,9
Genk	98,8	98,8	98,8
Hasselt	92,1	99,0	99,0
Kortrijk	21,8	77,7	0,0
Leuven	67,6	98,9	98,9
Mechelen	97,3	98,2	98,2
Oostende	98,2	98,6	98,6
Roeselare	34,2	64,8	0,0
Sint-Niklaas	66,0	84,9	69,5
Turnhout	99,1	99,5	99,5
Totaal 13 steden	67,6	91,8	76,1
Vlaams Gewest	75,2	88,2	81,9

Bron: VITO.

Groen in de stad: aandeel groenvoorziening in de oppervlakte van de stad, in 2013, in %.

Bron: VITO.

TEVREDENHEID OVER HET GROEN IN DE STAD

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over het aanbod aan groen in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan groen in de stad? (parken, bomen, gras ...)'.
Respondenten konden antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden', 'zeer tevreden' en 'geen mening/niet van toepassing'.

Respondenten die met 'zeer tevreden' of 'eerder tevreden' antwoordden, werden in de teller opgenomen. Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'geen mening/niet van toepassing'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Toelichting

De leefomgeving waarin stadsbewoners wonen, werken en leven, is van die aard dat ze het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede komt. Daarbij zijn verschillende aspecten van belang waaronder voldoende groen in en rond de woonomgeving. Deze indicator is dan ook verbonden met intentie 3.7 'Gezonde en veilige leefomgeving realiseren'. Het groen in de stad voldoet aan een aantal kwaliteitseisen en komt tegemoet aan de verschillende behoeften van de bewoners (intentie 1.1 en 3.3).

Deze indicator kan onder meer samen gelezen worden met [Voldoende groen](#), [Zicht op groen vanuit de woning](#), [Groen in de stad](#) en [Groen in de buurt](#).

In 2017 is gemiddeld 71% van de inwoners van centrumsteden tevreden over het aanbod aan groen in de stad. In Vlaanderen is de tevredenheid iets groter.

In de centrumsteden is de tevredenheid het grootst in Brugge, Genk en Mechelen waar meer dan 80%

van de inwoners tevreden is. Ook in Oostende ligt de tevredenheid iets hoger. De laagste tevredenheid werd genoteerd in Turnhout, Antwerpen en Sint-Niklaas met tevredenheidscijfers net boven 60%.

De meerderheid van de inwoners is tevreden over het groen in de stad, toch is er in elke stad een groep van inwoners die ontevreden is. In Antwerpen woont met 2 op de 10 inwoners de grootste groep van ontevredenen. Ook in Sint-Niklaas en Turnhout is de groep ontevreden inwoners iets groter. In Genk en Brugge is minder dan 5% van de inwoners ontevreden over het groen in de stad.

Ten opzichte van 2014 is de tevredenheid in zo goed als elke stad toegenomen. De grootste toename werd geregistreerd in Roeselare met een toename van meer dan 10 procentpunten. Enkel in Sint-Niklaas en Hasseelt is de tevredenheid over het groen in de stad licht afgenomen.

Vrouwen, lager opgeleiden en personen zonder betaald werk zijn vaker tevreden over het groen in de stad dan mannen, hoger opgeleiden en personen met betaald werk. De verschillen zijn echter het meest uitgesproken naar leeftijd, hoe ouder de respondent hoe meer tevreden te zijn over het groen in de stad terwijl dit bij de inwoners jonger dan 18 jaar nog maar 62% is. Personen die alleen of samenwonen zonder kinderen zijn vaker tevreden dan diegenen die samenwonen met kinderen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Er is een verschil in de vraagstelling tussen de Gemeente- en de Stadsmonitor. In de Stadsmonitor wordt gevraagd naar de mate van tevredenheid over het groen in de stad (parken, bomen, gras...) in de stad. In de Gemeentemonitor wordt gevraagd naar de mate van tevredenheid over de natuur- en groenvoorzieningen (parken, bossen, weilanden, bomen, ...).

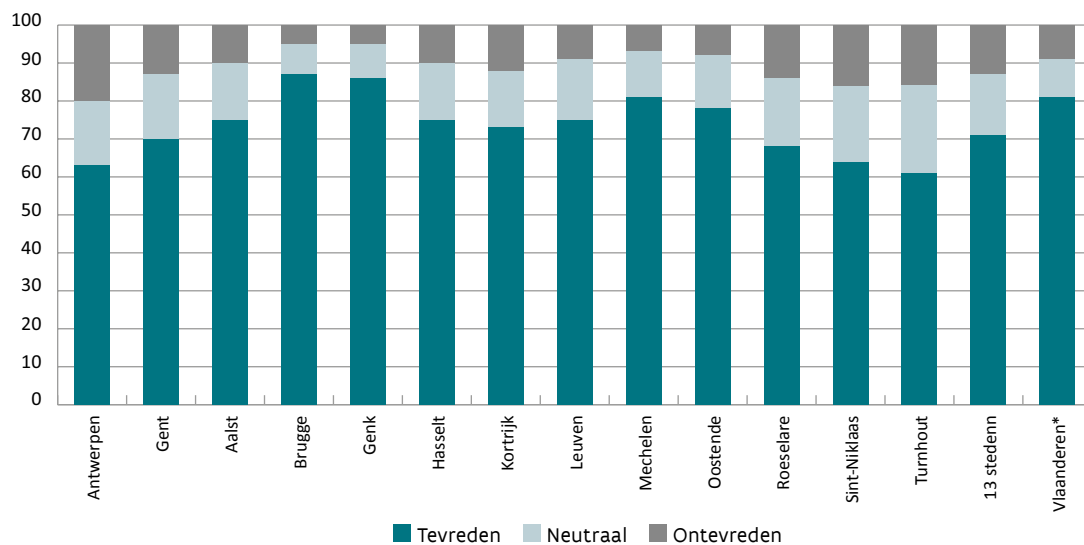
Tevredenheid over het aanbod groen in de stad, in 2014 en 2017, in %.

	2014	2017
Antwerpen	61	63
Gent	65	70
Aalst	69	74
Brugge	85	87
Genk	84	86
Hasselt	77	75
Kortrijk	72	73
Leuven	75	75
Mechelen	76	81
Oostende	77	78
Roeselare	58	69
Sint-Niklaas	66	63
Turnhout	60	61
Totaal 13 steden	69	71
Vlaanderen*	/	75

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling verschilt, voor meer info zie aandachtspunten.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Tevredenheid over het aanbod aan groen in de stad, in 2017, in %.

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling verschilt, voor meer info zie aandachtspunten.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

ZICHT OP GROEN VANUIT DE WONING

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is met het zicht op groen vanuit de woning.

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden met het zicht op groen vanuit je woning (groendaken, bomen, struiken, park, tuin...)?'.

De respondenten konden antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden', 'zeer tevreden' of 'geen mening/niet van toepassing'.

Wie antwoordde met 'zeer tevreden' of 'eerder tevreden' werd in de teller opgenomen. Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'geen mening/niet van toepassing'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Toelichting

De leefomgeving waarin stadsbewoners wonen, werken en leven, is van die aard dat ze het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van de bewoners ten goede komt. Daarbij zijn verschillende aspecten van belang waaronder voldoende groen in en rond de woonomgeving. Deze indicator is dan ook verbonden met intentie 3.7 'Gezonde en veilige leefomgeving realiseren'.

Deze indicator kan onder meer samen gelezen worden met [Tevredenheid over het groen in de stad](#), [Voldoende groen](#), [Groen in de stad](#) en [Groen in de buurt](#).

In 2017 is 63% van de inwoners van de centrumsteden tevreden over het zicht op groen vanuit hun woning. In Vlaanderen ligt de tevredenheid hoger op 73%.

De tevredenheid is het grootst in de Limburgse steden Hasselt en Genk (>75%). In de meeste centrumsteden schommelt de tevredenheid tussen 60% en 70%. De tevredenheid is het kleinst in Antwerpen met 55%.

Ook het aandeel respondenten dat ontevreden is over het zicht op groen vanuit hun woning schommelt tussen de steden. In Antwerpen is meer dan een kwart van de inwoners ontevreden. Ook in Turnhout en Gent ligt de ontevredenheid boven het stedelijk gemiddelde. De ontevredenheid is het kleinst in Genk met 12%.

Ten opzichte van 2014 is de tevredenheid over het zicht op groen vanuit de woning relatief stabiel gebleven. In de meeste steden is er een lichte toename van de cijfers. Enkel in Sint-Niklaas is er een iets grotere daling van de tevredenheid (-7pnt.).

Vrouwen, hoogopgeleiden, Belgen, personen zonder betaald werk en eigenaars zijn vaker tevreden over het zicht op groen vanuit hun woning dan mannen, lager opgeleiden, niet-Belgen, personen met betaald werk en huurders. 25-34-jarigen zijn het minst tevreden, ongeveer de helft van hen is tevreden over het zicht op groen vanuit hun woning. Respondenten die jonger of ouder zijn, zijn meer tevreden. De tevredenheid is het grootst bij 75-plussers met bijna 8 op de 10. Er zijn ook verschillen naar gezinssamenstelling. Personen die samenwonen zijn vaker tevreden dan personen die alleen wonen (ongeveer 65% t.o.v. ongeveer 57%). De tevredenheid is het kleinst bij personen die bij vrienden inwonen (< 50%).

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

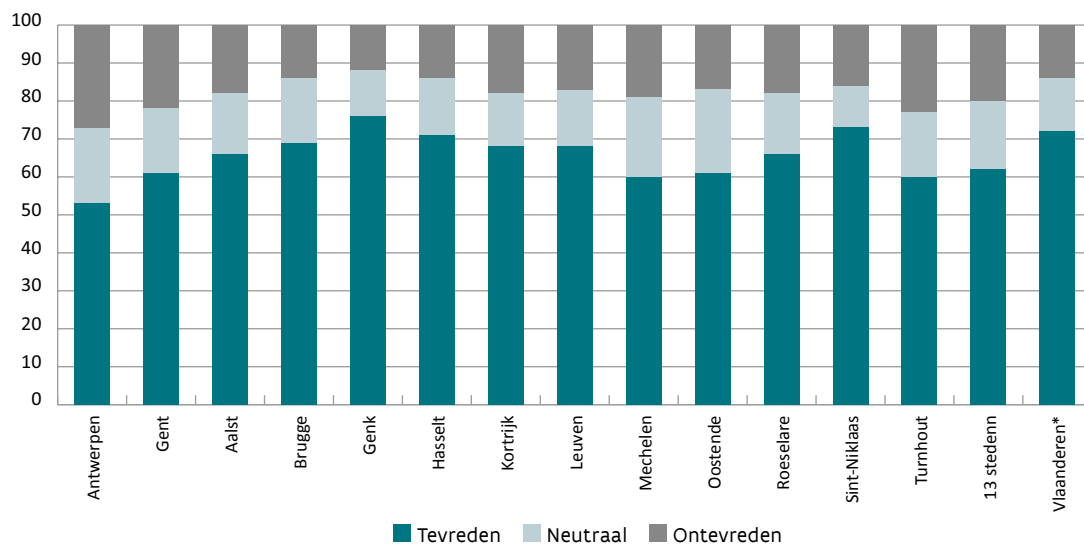
Er is een klein verschil in de vraagstelling tussen de Gemeente- en de Stadsmonitor. In de Stadsmonitor wordt gevraagd naar de tevredenheid over het zicht op groen vanuit de woning (bomen, struiken, park, tuin, groendaken,...). In de Gemeentemonitor wordt gevraagd naar de tevredenheid over het zicht op groen vanuit de woning (bomen, struiken, gras, velden, weiden, groendaken).

Tevredenheid over zicht op groen vanuit de woning, in 2014 en 2017, in %.

	2014	2017
Antwerpen	53	55
Gent	61	63
Aalst	66	66
Brugge	69	71
Genk	77	76
Hasselt	71	76
Kortrijk	68	70
Leuven	68	70
Mechelen	60	61
Oostende	61	62
Roeselare	66	65
Sint-Niklaas	73	66
Turnhout	60	60
Totaal 13 steden	62	63
Vlaanderen*	/	73

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling verschilt, voor meer info zie aandachtspunten.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Tevredenheid over het zicht op groen vanuit de woning, in 2017, in %.

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. De vraagstelling verschilt, voor meer info zie aandachtspunten.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Definitie

De waterzuiveringsgraad is de verhouding van het totaal aantal op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) aangesloten inwoners ten opzichte van het totaal aantal inwoners van de stad.

Voor meer informatie: <https://www.vmm.be/data/riolerings-en-zuiveringsgraden>

Toelichting

In een duurzame en leefbare stad wordt water op een duurzame manier beheerd. Dit betekent dat het aanwezige water zoveel mogelijk in de stad wordt vastgehouden en dat afvalwater volgens duurzame methodes wordt gezuiverd (intentie 4.3). Deze indicator geeft ook invulling aan intentie 4.4 rond het verder uitbouwen van blauwe en groene netwerken in de stad, dat bijdraagt aan de duurzaamheid, de veerkrachtigheid en de klimaatbestendigheid van de stad. Het water in de stad dient kwalitatief en beleefbaar te zijn. Het vervult een toeristisch-recreatieve, een landschappelijke en een natuurfunctie.

De indicator kan samen gelezen worden met [Groen in de stad](#).

De waterzuiveringsgraad ligt in 2016 in alle centrumsteden hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 83%. Antwerpen, Oostende, Genk, Aalst en Brugge hebben een zuiveringsgraad van meer dan 95%. Enkel Sint-Niklaas en Kortrijk hebben een zuiveringsgraad van minder dan 85% en doen het op die manier niet veel beter dan het Vlaamse gemiddelde.

Tussen 2009 en 2016 is de zuiveringsgraad nog overal toegenomen. De snelheid waarmee de zuiveringsgraad stijgt, begint echter af te nemen. Wellicht speelt hier vooral de wet van de afnemende meeropbrengsten en wordt het resultaat dat met een gelijkaardige inspanning bereikt kan worden steeds kleiner. Het zijn immers hoe langer hoe meer kleinere en meer afgelegen woonkernen die nog op de openbare waterzuiveringsinfrastructuur moeten aangesloten worden.

Aandachtspunten

Het berekenen van de zuiveringsgraad gebeurt aan de hand van een GIS-analyse. Op straatniveau wordt gekeken of er een riolering aanwezig is. Deze data worden geaggregeerd op gemeentelijk niveau en uiteindelijk op gewestelijk niveau. Om de berekeningen uit te voeren, worden een aantal veronderstellingen gemaakt: ten eerste wordt aangenomen dat iedereen die in een straat woont met een riolering, daar ook is op aangesloten. Ten tweede wordt er van uit gegaan dat wie op minder dan 50 meter van een riolering woont, daar op aangesloten is.

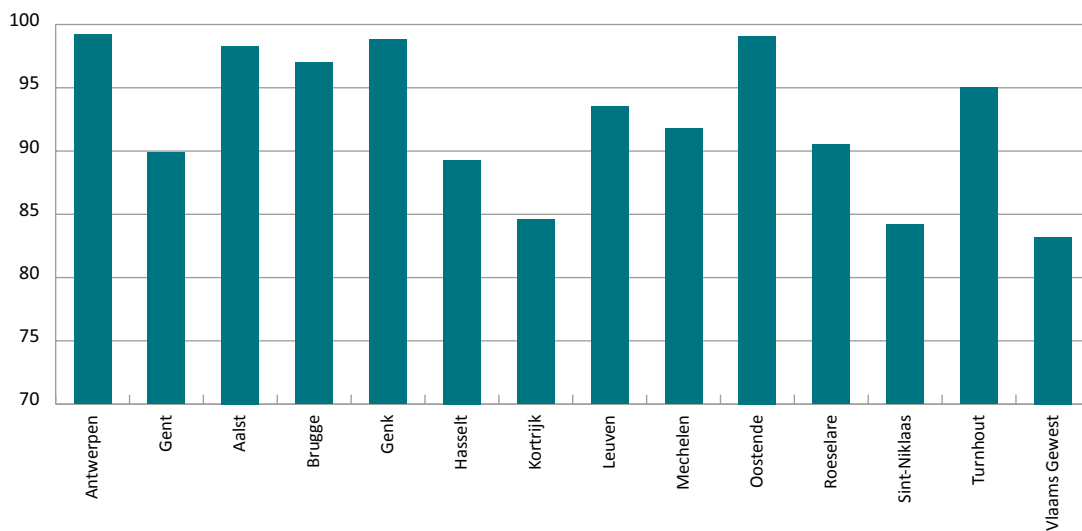
Er wordt zowel rekening gehouden met grootschalige afvalwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) als met kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's). Individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater (IBA's) zijn niet meegeteld doch zijn tot op heden qua aantal verwaarloosbaar.

Waterzuiveringsgraad, in 2009, 2013 en 2016, in %.

	2009	2013	2016
Antwerpen	97,2	99,0	99,2
Gent	80,4	87,4	89,9
Aalst	82,1	94,3	98,3
Brugge	97,3	95,2	97,0
Genk	98,8	98,4	98,8
Hasselt	84,0	78,0	89,3
Kortrijk	79,8	80,7	84,6
Leuven	75,9	92,4	93,5
Mechelen	72,0	91,6	91,8
Oostende	98,7	98,7	99,1
Roeselare	89,2	87,7	90,5
Sint-Niklaas	76,1	81,8	84,2
Turnhout	93,4	92,2	95,0
Vlaams Gewest	73,6	80,2	83,2

Bron: VMM.

Waterzuiveringsgraad in 2016, in %.

Bron: VMM.

ENERGIEVERBRUIK HUISHOUDENS

Definitie

Het energieverbruik voor verwarming door huishoudens, uitgedrukt in MWh per inwoner.

Deze indicator is het resultaat van een software tool die een geografische spreiding van het brandstofverbruik in Vlaanderen per gemeente mogelijk maakt voor de verschillende sectoren. Het uitgangspunt hierbij is de energiebalans voor Vlaanderen. Verder worden er kadastrale gegevens gebruikt over het aantal gebouwen en het aantal wooneenheden.

Het brandstofverbruik per inwoner wordt berekend door het totale brandstofverbruik van de gemeente te delen door het gemiddeld aantal inwoners in de gemeente in het jaar x en x+1.

Voor meer informatie: <https://www.vmm.be/publicaties/lozingen-in-de-lucht-2000-2016>

Toelichting

In een duurzame en leefbare stad zetten alle actoren, waaronder huishoudens, zich actief in om het energieverbruik zo laag mogelijk te houden onder meer door de consumptie te verminderen en functioneren ze op een manier die de leefbaarheid niet aantast bijvoorbeeld via het verminderen van de consumptie van niet-duurzame goederen zoals fossiele brandstoffen (intentie 4.3). De indicator spitst zich toe op het energieverbruik van huishoudens.

De indicator kan samen gelezen worden met [Milieubewust handelen - voedsel](#) en [Bereidheid tot ecologisch gedrag](#).

In 2014 lag het energieverbruik voor verwarming door huishoudens per inwoner gemiddeld iets hoger in de 13 centrumsteden dan in het gehele Vlaamse Gewest.

Aalst, Leuven en Oostende kennen het hoogste gemiddelde energiegebruik voor verwarming. In Genk, Sint-Niklaas en Roeselare ligt het energiegebruik per inwoner het laagst.

Tussen 2008 en 2014 kende het energieverbruik van de huishoudens een wisselend verloop. Het is immers sterk afhankelijk van het buitenklimaat. Koude winters, zoals in 2010, geven aanleiding tot een hoger energieverbruik. In 2014 was er een daling van het energieverbruik van de huishoudens vooral omwille van het warmere weer in 2014.

Aandachtspunten

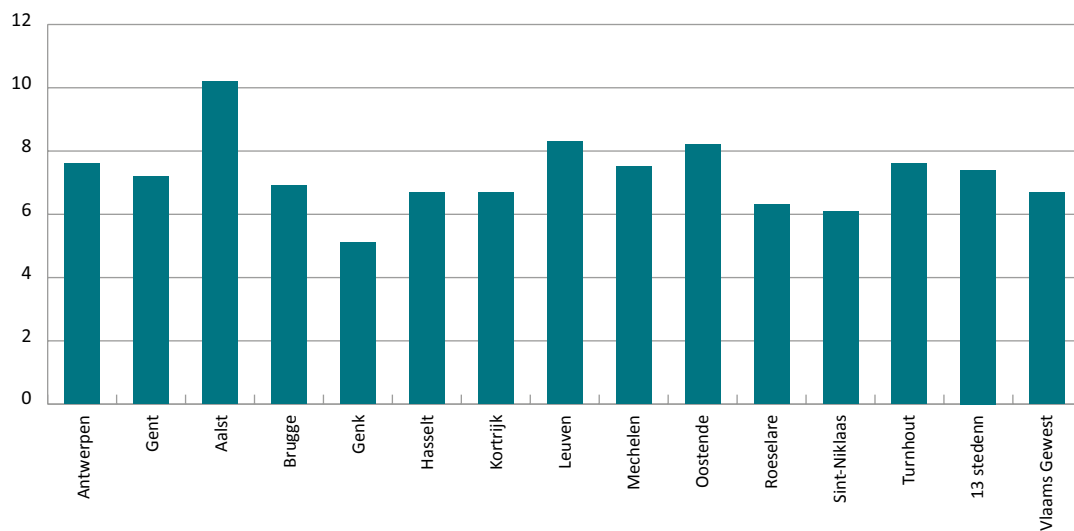
Niet alle huishoudens hebben op alle vragen van de socio-economische enquête geantwoord. Dit kan een vertekend beeld geven. In universiteitssteden en kustgemeenten worden studentenkamers en buitenverblijven niet meegerekend, wat ook voor vertekende resultaten kan zorgen.

Energieverbruik (voor verwarming) door huishoudens, van 2008 tot 2014, in MWh/inwoner.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Antwerpen	10,0	9,7	10,7	8,2	8,9	9,7	7,6
Gent	9,2	8,9	9,6	7,6	8,2	9,0	7,2
Aalst	12,5	12,4	14,1	10,8	11,9	13,1	10,2
Brugge	8,4	8,3	9,2	7,3	7,9	8,7	6,9
Genk	6,5	6,2	6,3	5,3	5,2	5,9	5,1
Hasselt	8,5	8,3	8,6	7,0	7,1	8,0	6,7
Kortrijk	8,3	8,1	8,8	7,0	7,6	8,3	6,7
Leuven	10,6	10,2	10,7	8,6	9,0	10,1	8,3
Mechelen	9,4	9,2	10,3	8,0	8,7	9,5	7,5
Oostende	10,3	9,9	10,8	8,6	9,0	10,0	8,2
Roeselare	7,8	7,7	8,5	6,7	7,3	8,0	6,3
Sint-Niklaas	7,7	7,5	8,2	6,5	7,0	7,7	6,1
Turnhout	9,4	9,3	10,4	8,1	8,8	9,6	7,6
13 steden	9,4	9,1	10,0	7,8	8,4	9,2	7,4
Vlaams Gewest	8,5	8,2	8,8	7,1	7,4	8,2	6,7

Bron: VMM.

Energieverbruik (voor verwarming) door huishoudens in 2014, in MWh/inwoner.

Bron: VMM.

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat behoort tot een gezin dat het afgelopen jaar één of meer rekeningen van elektriciteit, water, gas of stookolie niet op tijd kon betalen omwille van financiële redenen.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Is het gedurende het afgelopen jaar voorgekomen dat jij of een andere persoon van het gezin één of meer rekeningen van elektriciteit/water/gas/stookolie niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen?'

Respondenten konden antwoorden met 'neen, dat is de voorbije 12 maanden niet voorgekomen', 'ja, het is al eens voorgekomen dat de rekening niet (op tijd) kon betaald worden' en 'weet niet / niet van toepassing'. Bij de berekeningen werd er met 'weet niet / niet van toepassing' geen rekening gehouden.

Toelichting

Het aandeel inwoners met betalingsmoeilijkheden van energie en water geeft invulling aan intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad, waarbij kwetsbare en kansarme mensen kansen aangereikt krijgen om een menswaardig leven te leiden. Daarnaast past de indicator ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Financiële drempels zouden voor niemand een belemmering mogen zijn om te participeren of van voorzieningen en diensten gebruik te maken.

De indicator kan samen gelezen worden met [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Energie-armoede huishoudens: afsluitingen](#) en [Energie-armoede huishoudens: budgetmeters](#).

In 2017 behoort gemiddeld 9% van de respondenten in de centrumsteden tot een gezin met betalingsmoeilijkheden van energie en water. In Genk, Antwerpen en Mechelen ligt dit aandeel het hoogst. Het minste betalingsproblemen zijn er in Leuven, Roeselare, Kortrijk, Gent en Brugge.

Het aandeel inwoners dat de rekeningen van energie en water niet op tijd kon betalen daalt in bijna alle steden licht over de verschillende meetpunten. Enkel in Mechelen is er een kleine toename.

Hoog opgeleiden (5%) hebben duidelijk minder betalingsmoeilijkheden dan laag opgeleiden (13%). Betalingsmoeilijkheden nemen af met de leeftijd. Belgen hebben minder moeilijkheden dan niet-Belgen, het verschil bedraagt 12 procentpunten. Tussen samenwonenden zonder kinderen en alleenwonenden met kinderen bedraagt het verschil 15 procentpunten in het nadeel van die laatsten.

Aandachtspunten

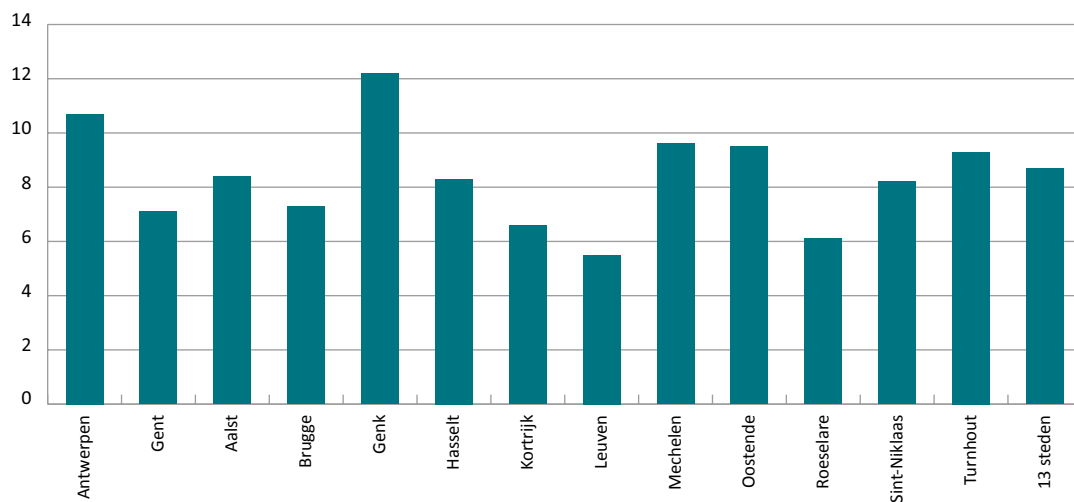
Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Aandeel inwoners dat rekeningen van energie en water niet (tijdig) kon betalen, in 2011, 2014 en 2017, in %.

	2011	2014	2017
Antwerpen	13	11	11
Gent	10	9	7
Aalst	9	9	8
Brugge	8	8	7
Genk	13	12	12
Hasselt	9	5	8
Kortrijk	9	8	7
Leuven	6	6	6
Mechelen	9	8	10
Oostende	11	8	10
Roeselare	8	7	6
Sint-Niklaas	9	9	8
Turnhout	11	10	9
Totaal 13 steden	10	9	9

Bron: survey Stadsmonitor.

Aandeel inwoners dat rekeningen van energie en water niet (tijdig) kon betalen, in 2017, in %.

Bron: survey Stadsmonitor.

Huishoudelijk Afval

Definitie

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval en de hoeveelheid restafval uitgedrukt in kg per inwoner.

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval is al het afval dat ingezameld wordt door, in opdracht van of in samenwerking met de gemeenten, zowel het afval dat afkomstig is van huishoudens, als het vergelijkbaar afval dat afkomstig is van bedrijven.

Heel wat stromen worden selectief ingezameld met het oog op nuttige toepassing (hergebruik, recyclage, composteren, vergisten). Het niet-selectief ingezamelde deel van het huishoudelijk afval wordt het restafval genoemd en omvat het huis-aan-huis ingezamelde huisvuil, het grofvuil dat huis-aan-huis en op het containerpark wordt ingezameld en het gemeentevuil.

Voor meer informatie: <http://www.ovam.be/afval-materialen/huishoudelijk-afval-en-lokale-besturen/inventarisatie-huishoudelijke-afvalstoffen>

Toelichting

Deze indicator geeft invulling aan intentie 4.3 rond het stimuleren van ecologisch gedrag in de stad. Hierbij worden grondstoffen en materialen op een duurzame manier gebruikt. Dit betekent dat het gebruik van grondstoffen en materialen wordt verminderd en dat ze efficiënter worden ingezet. Via preventie, hergebruik, recyclage, verwerking en berging wordt de afvalberg verkleind. De resterende afval wordt op een duurzame en lokale manier verwerkt.

De indicator kan samen gelezen worden met [Milieubewust handelen - voedsel](#) en [Bereidheid tot ecologisch gedrag](#).

In 2016 is de totale hoeveelheid huishoudelijk afval in de 13 centrumsteden gemiddeld iets kleiner dan in het Vlaamse Gewest. De hoeveelheid restafval (het niet selectief ingezamelde deel) ligt in de 13 steden evenwel gemiddeld hoger dan het Vlaamse gemiddelde.

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval daalt al enkele jaren. In 2016 is de totale hoeveelheid huishoudelijk afval echter terug licht gestegen ten opzichte van 2015 door een lichte toename van de hoeveelheid selectief ingezameld afval. Dit door het natte voorjaar van 2016, waardoor er aanzienlijk meer plantengroei en bijgevolg ook meer tuinafval was dan in het droge jaar 2015. De hoeveelheid restafval blijft in 2016 nagenoeg gelijk ten opzichte van 2015.

De totale hoeveelheid huishoudelijk afval ligt per inwoner het laagst in Turnhout en Leuven, het hoogst in Hasselt en Genk. De hoeveelheid restafval is het kleinst in Turnhout, Hasselt, Leuven en Genk. Het meeste restafval per inwoner wordt ingezameld in Antwerpen en Gent.

Aandachtspunten

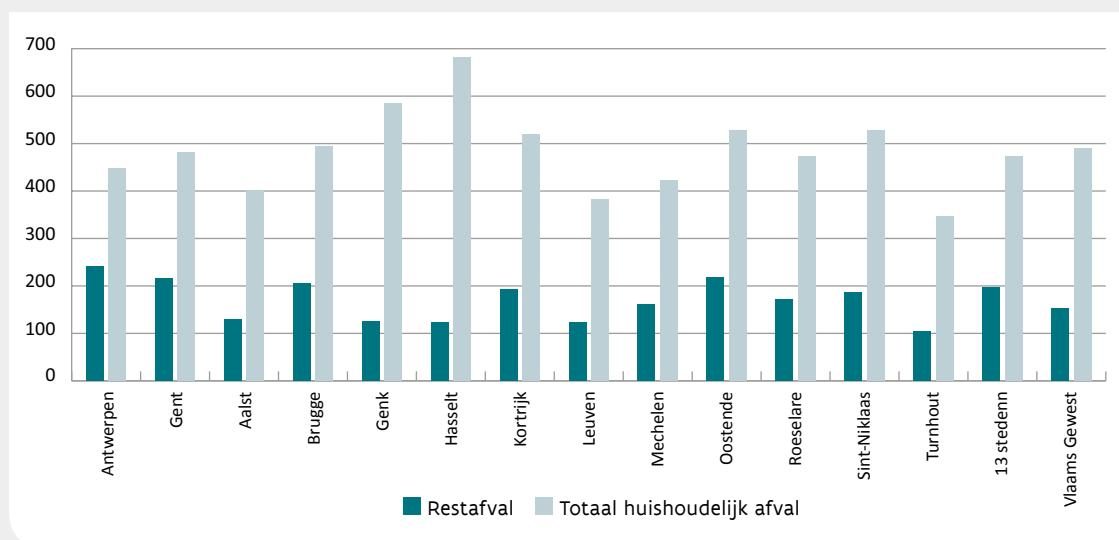
Op 16 september 2016 keurde de Vlaamse Regering het nieuwe uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval goed. Een van de belangrijkste wijzigingen is dat voortaan ook het vergelijkbaar bedrijfsafval, dat ingezameld wordt door lokale besturen, mee opgeteld wordt bij de cijfers van het huishoudelijk afval. Omdat ook de manier van meten is gewijzigd, is het niet langer mogelijk om de cijfers voor huishoudelijk afval te vergelijken met jaren voor 2013.

Totale hoeveelheid huishoudelijk afval en restafval, van 2013 tot 2016, in kg/inwoner.

	2013		2014		2015		2016	
	Restafval	Totaal huishoudelijk afval	Restafval	Totaal huishoudelijk afval	Restafval	Totaal huishoudelijk afval	Restafval	Totaal huishoudelijk afval
Antwerpen	253	524	266	533	234	437	241	447
Gent	227	503	223	499	209	463	217	481
Aalst	123	395	126	403	125	392	130	401
Brugge	230	573	229	560	229	547	206	494
Genk	142	654	133	628	122	578	126	584
Hasselt	141	758	130	652	122	670	123	681
Kortrijk	195	521	195	535	192	527	192	520
Leuven	137	415	130	413	127	400	124	383
Mechelen	171	438	168	426	163	414	161	423
Oostende	213	532	212	539	188	519	218	528
Roeselare	172	599	170	591	169	442	172	473
Sint-Niklaas	178	484	180	491	175	471	187	527
Turnhout	135	438	147	459	113	405	105	347
13 steden	205	522	208	518	192	469	196	474
Vlaams Gewest	160	523	157	511	152	485	152	490

Bron: OVAM.

Totale hoeveelheid huishoudelijk afval en restafval, in 2016, in kg/inwoner.

Bron: OVAM.

TEVREDENHEID HUISVUILVOORZIENINGEN

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de huisvuilvoorzieningen in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over de huisvuilvoorzieningen? (containerpark, huisvuilophaling, ...)'.
Respondenten konden antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden' en 'zeer tevreden'. Respondenten die antwoordden met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' werden in de teller opgenomen.

Toelichting

De tevredenheid over de huisvuilvoorzieningen in de stad geeft invulling aan intentie 1.1 rond het afstemmen van vraag en aanbod in de stad. Hierbij biedt de stad een kwaliteitsvol en gediversifieerd aanbod aan voorzieningen over verschillende domeinen heen (o.a. de milieudienstverlening) dat afgestemd is op de behoeften en de wensen van alle stadsbewoners en -gebruikers.

De indicator kan samen gelezen worden met [Milieubewust handelen - voedsel](#) en [Tevredenheid over voorzieningen](#).

In 2017 is gemiddeld zo'n 81% van de respondenten in

de centrumsteden tevreden over de huisvuilvoorzieningen in de buurt. Kortrijk en Brugge scoren het hoogst, terwijl in Turnhout en Antwerpen de laagste tevredenheid wordt opgetekend. Het gemiddelde cijfer voor de 13 centrumsteden ligt een fractie lager dan het cijfer voor Vlaanderen (83%).

De gemiddelde tevredenheid voor de 13 steden blijft stabiel ten opzichte van de vorige metingen. Tussen de steden zijn er evenwel verschillen: in Mechelen (+10 procentpunt) en Aalst (+8 procentpunt) nam de tevredenheid duidelijk toe, terwijl de tevredenheid in Hasselt met 8 procentpunt achteruit ging.

Hoger opgeleiden zijn gemiddeld meer tevreden over de huisvuilvoorzieningen, maar de verschillen blijven klein. Wel neemt de tevredenheid duidelijk toe met de leeftijd, van 66% tevredenen bij de jongeren tot 86% bij de 75-plussers. Belgen zijn ook meer tevreden dan niet-Belgen, het verschil bedraagt 11 procentpunten.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Er is een klein verschil tussen de Gemeente- en Stadsmonitor en dit voor 1 antwoordcategorie. In de survey van de Stadsmonitor is er sprake van 'weet niet / niet van toepassing', terwijl er sprake is van 'geen mening / weet niet' in de Gemeentemonitor. De andere antwoordcategorieën zijn gelijk.

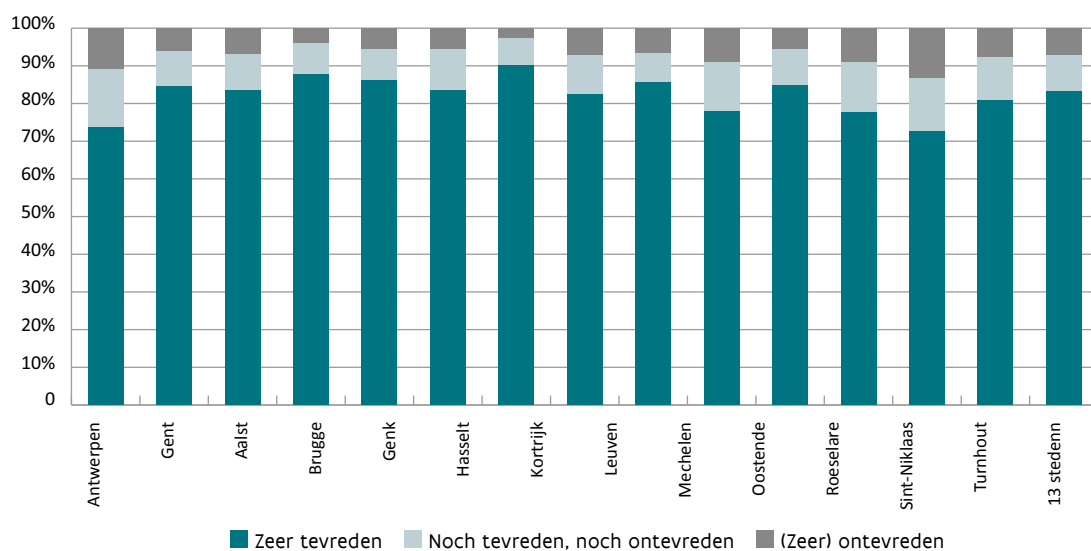
Aandeel inwoners dat tevreden is over de huisvuilvoorzieningen, in 2011, 2014 en 2017, in %.

	2011	2014	2017
Antwerpen	76	77	74
Gent	80	86	85
Aalst	75	81	83
Brugge	86	86	88
Genk	91	79	86
Hasselt	91	87	84
Kortrijk	84	90	90
Leuven	81	80	82
Mechelen	76	83	86
Oostende	82	85	78
Roeselare	83	85	85
Sint-Niklaas	73	71	78
Turnhout	74	79	73
Totaal 13 steden	80	82	81
Vlaanderen*	/	/	83

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten van het Vlaamse Gewest. Er zijn kleine afwijkingen in de vraagstelling van beide surveys. Voor meer informatie, zie 'Aandachtspunten'.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Aandeel inwoners dat tevreden is over de huisvuilvoorzieningen, in 2017, in %.

Bron: survey Stadsmonitor.

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat minstens wekelijks biologische producten koopt.

Aandeel (%) van de inwoners dat minstens wekelijks lokaal gekweekte groenten of fruit eet.

Aandeel (%) van de inwoners dat minstens wekelijks het weggevoeren van eten beperkt.

Aandeel (%) van de inwoners dat minstens wekelijks vegetarisch eet.

Aandeel (%) van de inwoners dat minstens wekelijks bij de aankoop van groenten let op het seizoen.

In de survey van de Stadsmonitor werden de volgende vragen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe vaak heb je de voorbije 12 maanden: (1) biologische (bio) producten zoals groenten, fruit of vlees gekocht, (2) groenten of fruit gegeten die lokaal gekweekt worden (bv. uit een moestuin of groentebak, volkstuin, boerderij/hoeve...), (3) het weggevoeren van eten beperkt, (4) vegetarisch gegeten en (5) bij aankoop van groenten gelet op het seizoen?'

De respondenten konden antwoorden met 'nooit', 'een uitzonderlijke keer', 'maandelijks', 'meermaals per maand', 'wekelijks', 'meermaals per week' en 'dagelijks'. Respondenten die per stelling antwoordden met 'dagelijks', 'meermaals per week' of 'wekelijks' werden in de teller opgenomen.

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad wordt ecologisch gehandeld. Dit impliceert dat er ook met voedsel duurzaam wordt omgesprongen. Voedsel dat lokaal en/of op ecologische manier geteeld wordt, krijgt de voorkeur. Voedseloverschotten en -verspilling zijn beperkt. Deze indicator is dan ook verbonden met intentie 4.3 die focust op het stimuleren van het ecologisch handelen.

Deze indicator kan samen gelezen worden met onder andere [Bereidheid tot ecologisch gedrag](#), [Duurzaam verplaatsingsgedrag korte afstanden](#) en [Duurzaamheid van de woning](#).

In 2017 wordt in de centrumsteden voornamelijk gelet op het onnodig weggevoeren van eten, 65% van de inwoners geeft aan dit minstens wekelijks te doen. 4 op de 10 respondenten geven aan minstens wekelijks bij de aankoop van groenten te letten op het seizoen en bijna 3 op de 10 respondenten kopen frequent biologisch voedsel. Vegetarisch eten en lokaal gekweekte groenten en fruit kopen, zijn het minst ingeburgerd. Ongeveer 2 op de 10 respondenten geven aan dit frequent te doen.

Gemiddeld 27% van de inwoners van de centrumsteden koopt minstens wekelijks biologisch voedsel. In Leuven, Gent en Antwerpen geeft meer dan 30% van

de inwoners aan dit geregeld te doen. In de overige centrumsteden ligt het aandeel onder het gemiddelde. Enkel in Roeselare ligt het aandeel onder 20%. In zo goed als elke centrumstad is het aandeel respondenten dat geregeld biologisch voedsel koopt, gestegen. De grootste toename werd geregistreerd in Kortrijk, waar het aandeel met net geen 10ppt is toegenomen.

Het aandeel inwoners dat geregeld lokaal gekweekte groenten en fruit eet, schommelt in de centrumsteden tussen 15% en 25%. De hoogste aandelen werden geregistreerd in Roeselare, Sint-Niklaas, Kortrijk en Brugge, de laagste in Mechelen, Oostende en Antwerpen. Ten opzichte van 2014 zijn er geen grote evoluties, enkel wat beperkte schommelingen in de meeste steden.

Het beperken van het weggevoeren van eten is het meest ingeburgerd, in elke centrumstad geeft meer dan 60% van de inwoners aan dit wekelijks te doen. De verschillen tussen de steden zijn niet zo groot.

Het aandeel inwoners dat minstens wekelijks vegetarisch eet, ligt het hoogst in Gent en Leuven met 32%. Ook in Antwerpen (23%) ligt het aandeel inwoners dat geregeld vegetarisch eet boven het gemiddelde. In Genk, Aalst en Roeselare ligt dit aandeel lager dan 15%.

In Gent, Leuven, Brugge, Mechelen en Oostende geeft meer dan 40% van de inwoners aan te letten op het seizoen bij de aankoop van groenten. In de overige steden schommelt dit aandeel tussen 30% en 40%.

Meer dan 60% van de inwoners van de centrumsteden geeft aan nooit lokaal gekweekte groenten en fruit te eten. Ook bij vegetarisch eten geeft meer dan de helft van de inwoners aan dit nooit te doen. Bij de overige stellingen liggen de aandelen lager dan 50%.

Steden zoals Leuven, Gent en Brugge behalen op zo goed als elke stelling de hoogste aandelen. Aalst, Genk en Roeselare hebben lagere aandelen. De enige uitzondering op deze regel is bij 'het eten van lokaal gekweekte groenten en fruit'. Bij deze stelling zien we het omgekeerde.

Inwoners jonger dan 34 jaar eten vaker vegetarisch dan oudere inwoners. Gemiddeld 38% van de 25 tot 34-jarigen eet minstens wekelijks vegetarisch terwijl dit bij de 75-plussers 6% is. Oudere respondenten letten daarentegen vaker op het seizoen bij de aankoop van groenten en beperken vaker het weggevoeren van eten. Tussen de respondenten, die frequent vegetarisch eten, vallen nog een aantal andere zaken op. Zo eten personen die bij vrienden wonen, personen met betaald werk en hoogopgeleiden duidelijk vaker vegetarisch dan personen die alleen of samenwonen zonder vrienden, personen zonder betaald werk en lager opgeleiden. Hoger opgeleiden kopen eveneens vaker biologisch

voedsel en proberen het weggooien van voedsel vaker te beperken dan lager opgeleiden.

interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey van de Stadsmonitor werd eveneens gevraagd naar het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. De resultaten van deze vraag kunnen geraadpleegd worden op de website.

Aandachtspunten

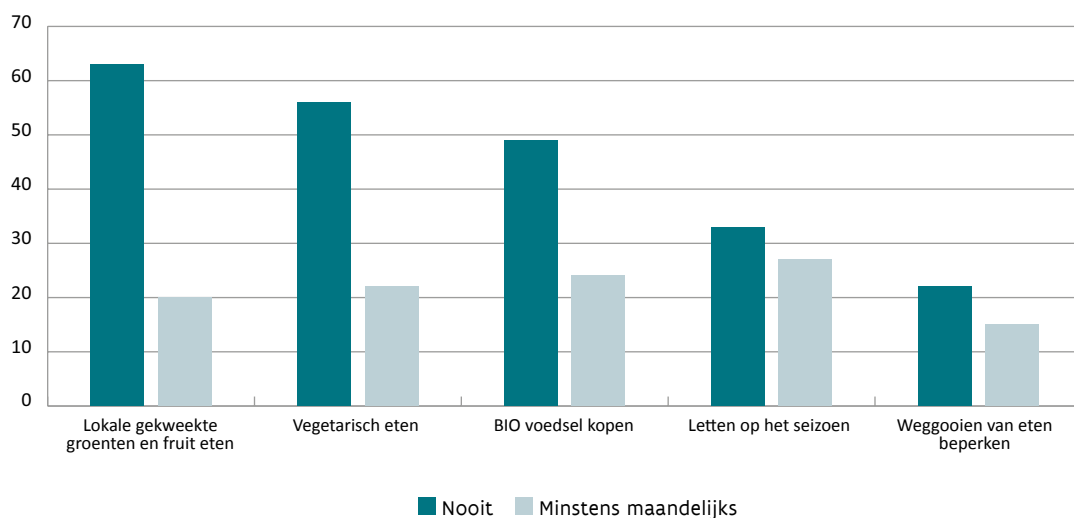
Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de

Milieubewust handelen – voedsel, in 2014 en 2017, in %.

	BIO voedsel kopen		Lokaal gekweekte groenten en fruit eten		Weggooiën van eten beperken	Vegetarisch eten	Letten op het seizoen
	2014	2017	2014	2017	2017	2017	2017
Antwerpen	25	30	13	15	61	23	39
Gent	26	32	16	18	68	32	44
Aalst	16	23	22	20	62	12	37
Brugge	21	26	19	21	65	18	43
Genk	21	21	19	16	60	13	33
Hasselt	20	24	23	20	62	21	38
Kortrijk	15	24	18	21	65	16	39
Leuven	26	32	18	19	67	32	43
Mechelen	19	25	18	15	64	21	41
Oostende	20	25	14	15	64	17	41
Roeselare	15	19	25	24	62	11	37
Sint-Niklaas	21	21	23	21	66	16	39
Turnhout	18	23	18	18	62	16	37
Totaal 13 steden	22	27	17	18	64	22	40

Bron: Survey Stadsmonitor.

Milieubewust handelen – voedsel: 13 centrumsteden, in 2017, in %.

Bron: survey Stadsmonitor.

BEREIDHEID TOT ECOLOGISCH GEDRAG

Definitie

Aandeel van de inwoners (%) dat bereid is een aantal milieuvriendelijke maatregelen te nemen of deze al genomen heeft.

In de survey van de Stadsmonitor werd aan een representatief staal van de bevolking uit de centrumsteden volgende vraag voorgelegd: 'Doe je reeds onderstaande zaken of ben je bereid deze in de toekomst te doen?'. De respondenten kregen volgende items voorgelegd:

- Milieuvriendelijke producten kopen, zelfs al zijn ze duurder
- Verwarming lager zetten
- Minder water gebruiken
- Minder elektriciteit gebruiken
- Hoeveelheid afval verminderen
- Minder fossiele brandstoffen (benzine, diesel, gas, steenkool, ...) gebruiken
- Kleiner gaan wonen
- Kleine spullen (gereedschap, speelgoed, ...) delen
- Autodelen/auto gemeenschappelijk gebruiken
- Tuin delen/tuin gemeenschappelijk gebruiken
- Woning delen (cohousing, ...)

Respondenten konden antwoorden met 'doe ik al', 'wil ik doen' of 'zal ik niet doen'. Ecologisch gedrag slaat op de respondenten die het vandaag reeds doen. Bereidheid tot ecologisch gedrag slaat op de respondenten die aangeven het te willen doen.

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad wordt ecologisch gehandeld. Binnen de grenzen van wat mogelijk is, zijn er geen hinderpalen om ecologisch te handelen. Het maken van duurzame keuzes is aantrekkelijk, gemakkelijk en sociaal ingebed (intentie 4.3). Bij deze indicator wordt gepolst naar de bereidheid van inwoners rond het maken van die duurzame keuzes.

Deze indicator kan samen gelezen worden met onder andere [Milieubewust handelen - voedsel](#), [Duurzaam verplaatsingsgedrag korte afstanden](#) en [Duurzaamheid van de woning](#).

Een aantal items in de vragenlijst focussen op het besparen van grondstoffen, het gaat hierbij om verwarming lager zetten, minder elektriciteit gebruiken, minder water gebruiken, hoeveelheid afval verminderen en minder fossiele brandstoffen gebruiken. Voor deze items ligt het aandeel inwoners dat deze maatregelen al neemt het hoogst. Meer dan 70% van de inwoners van de centrumsteden geeft aan hun verwarming al lager te zetten. Een iets kleiner aandeel, namelijk 66%, geeft aan reeds minder elektriciteit en water te

gebruiken en 62% heeft hun hoeveelheid afval vermindert. Iets minder dan de helft van de inwoners heeft het gebruik van fossiele brandstoffen vermindert. Het omgekeerde beeld zien we bij de inwoners die aangeven dat ze bereid zijn deze maatregelen te nemen; hoe groter het aandeel inwoners dat dit al doet, hoe lager de bereidheid. De bereidheid ligt met andere woorden het hoogst voor het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen en het laagst voor het lager zetten van de verwarming.

Als we kijken naar het aandeel inwoners dat niet bereid is deze maatregelen te nemen, zien we de laagste aandelen. Voor de meeste items is minder dan 10% van de inwoners niet bereid de maatregelen te nemen. Bij het gebruik van fossiele brandstoffen verminderen is dit 15%.

Ook rond het 'delen' werden een aantal items in de vragenlijst opgenomen zoals kleine spullen delen, auto-delen, tuin delen en woning delen. Zowel het aandeel inwoners dat dit al doet als het aandeel inwoners dat overweegt dit te doen, ligt aan de lage kant. Voornamelijk het delen van kleine spullen (31%) is al ingeburgerd. Het delen van een auto (11%), tuin (7%) of woning (4%) is minder evident. Als we kijken naar het aandeel inwoners dat aangeeft dit niet te willen doen, zien we hoge aandelen. Meer dan 70% van de inwoners geeft aan nooit een auto of tuin te willen delen, bij het delen van een woning is dit 86%. Het aandeel inwoners dat nooit kleine spullen wil delen ligt lager rond 35%.

Iets meer dan 4 op de 10 inwoners geeft aan milieuvriendelijke producten te kopen, ook al zijn deze duurder, voornamelijk in Gent en Leuven is dit het geval. Het aandeel inwoners dat bereid is om dit te doen ligt in dezelfde grootteorde, net geen 4 op de 10 heeft de intentie om dit te doen. 2 op de 20 inwoners geven aan dit niet te willen doen.

17% van de inwoners geeft aan reeds kleiner te wonen en een vergelijkbaar aandeel geeft aan de intentie te hebben om dit te gaan doen. Bijna 7 op de 10 respondenten geven aan dit niet te willen doen.

Inwoners tussen 55 en 64 jaar geven het vaakst aan dat ze bepaalde ecologische maatregelen al genomen hebben, voornamelijk inwoners die jonger zijn geven aan dat ze de intentie hebben om bepaalde maatregelen te nemen. Bij een aantal stellingen zien we echter het omgekeerde. Bij alle stellingen rond delen zijn het de jongeren (jonger dan 34 jaar) die het vaakst aangeven dat ze dit al doen en liggen de aandelen bij oudere inwoners lager. Ook naar opleidingsniveau zijn er verschillen. Bij bijvoorbeeld de stelling 'milieuvriendelijke producten kopen, zelfs al zijn ze duurder' geeft meer dan de helft van de hoger opgeleiden aan dit al te doen, terwijl dit

bij de lager opgeleiden 3 op de 10 inwoners zijn. De intentie ligt bij de lager opgeleiden wel hoger.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Ecologisch gedrag, in 2017, in %.

	Besparen grondstoffen					Delen					
	Verwarming lager zetten	Minder water gebruiken	Minder elektriciteit gebruiken	Hoeveelheid afval verminderen	Minder fossiele brandstoffen	Kleine spullen delen	Autodelen	Tuin delen	Woning delen	Milieuvriendelijke producten kopen	Kleiner wonen
Antwerpen	75	67	67	59	49	33	11	8	5	42	17
Gent	74	66	66	61	50	32	13	8	6	47	19
Aalst	68	65	63	61	42	30	10	6	3	39	15
Brugge	72	69	68	62	46	28	8	6	3	44	16
Genk	73	69	68	67	45	37	15	11	4	39	16
Hasselt	70	63	68	67	42	28	7	8	2	44	12
Kortrijk	70	63	64	61	42	29	9	4	2	38	15
Leuven	72	63	64	65	52	30	12	11	7	49	18
Mechelen	71	64	66	65	46	31	7	7	3	42	17
Oostende	73	68	69	64	51	30	9	5	3	37	20
Roeselare	68	65	64	59	40	27	9	4	3	33	15
Sint-Niklaas	68	64	64	61	43	28	9	6	4	37	14
Turnhout	71	64	64	64	48	30	9	6	2	39	17
Totaal 13 steden	72	66	66	62	47	31	11	7	4	42	17

Bereidheid tot ecologisch gedrag, in 2017, in %.

Antwerpen	15	24	25	34	36	32	20	20	11	37	15
Gent	16	26	27	35	37	36	22	18	11	34	15
Aalst	21	26	29	35	43	35	14	12	7	41	16
Brugge	19	24	25	34	38	33	13	9	6	36	17
Genk	17	24	25	29	41	29	14	11	7	39	17
Hasselt	20	29	25	30	43	35	17	13	10	38	13
Kortrijk	18	28	28	34	43	34	15	10	8	40	18
Leuven	16	29	29	32	36	38	24	20	12	35	16
Mechelen	20	29	25	30	38	35	17	14	11	39	15
Oostende	18	23	24	32	35	32	16	12	6	40	15
Roeselare	20	27	28	37	43	32	13	9	6	42	15
Sint-Niklaas	21	29	28	35	41	36	17	12	8	42	19
Turnhout	19	28	28	32	37	32	15	11	7	37	17
Totaal 13 steden	17	26	26	33	38	34	18	15	10	37	16

Bron: survey Stadsmonitor.